

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

07-06-16М

Методичні вказівки

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Основи демократії» для
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Креативна та цифрова культура» спеціальності 034
«Культурологія» денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 5
від 14 листопада 2023 року

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи демократії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Цецик Я. П. – Рівне : НУВГП, 2023. – 14 с.

Укладач: Цецик Я. П., к.і.н., доцент кафедри менеджменту та публічного врядування.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х, д. наук з держ. управління, доцент завідувач кафедри менеджменту та публічного врядування

Керівник групи забезпечення спеціальності к.е.н., доцент

Антонова С. Є.

© Я. П. Цецик, 2023

© НУВГП, 2023

Зміст

1	Вступ	3
2	Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни	4
3	Тематика практичних робіт та самостійної роботи	7
4	Тема № 1.....	7
5	Тема №2.....	7
6	Тема № 3.....	8
7	Тема № 4.....	8
8	Тема № 5.....	9
9	Тема№6.....	9
10	Тема №7.....	10
11	Тема №8.....	10
12	Тема№9.....	11
13	Оцінювання знань студентів.....	11
14	Список рекомендованої літератури.....	12

1. Загальні завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи демократії», призначена для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форми навчання, є нормативною. Дисципліна орієнтована на оволодіння студентами ключових понять формування та розвитку демократичного суспільства.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти принципами становлення і розвитку демократичних інститутів в Україні, роллю у процесах демократизації громадянського суспільства.

Відповідно до освітньо-професійної програми з навчальної дисципліни

Мета дисципліни – «Основи демократії» набуття студентами теоретичних навичок та практичного розуміння головних принципів демократичності суспільства, аналізувати ризики сучасній демократії.

Предмет дисципліни «Основи демократії» - вивчає ключові напрями формування та розвитку демократичних інститутів влади, ролі громадянського суспільства у цих процесах.

При вивченні даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати компетенції:

- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних видів.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

- Збирати упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.
- Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати

ступінь її актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних комунікативних засобів та візуальних технологій.

- Аналізувати ефективність культурних політик, технології реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

- Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефахівцями.

- Визначати, формулювати та аргументувати власну громадську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань.

Обов'язкові завдання виконуються кожним здобувачем у процесі вивчення навчальної дисципліни, вибірккові є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибіркових завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали враховуються як кількість балів за поточну успішність у навчальній роботі.

Оцінювання результатів поточної успішності студентів (завдань, що виконуються під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань, консультаціях, результати самостійної роботи проводиться за наступними критеріями у (відсотках балів, що виділені на виконання завдання з заокругленням до цілого числа):

а) 100 % - завдання виконано вірно та вчасно, без зауважень;

б) 80 % - завдання виконано вчасно й у повному обсязі, але присутні окремі незначні недоліки;

в) 60% - завдання виконано вчасно, але містить значні недоліки у методиці чи практичній частині;

г) 40 % - завдання виконано частково та містить суттєві помилки чи недоліки;

д) 0 % - завдання взагалі не виконано.

У процесі вивчення дисципліни «Основи демократії» передбачено наступні види роботи викладача зі студентами:

- проведення індивідуальних консультацій згідно графіка затвердженого кафедрою державного управління, документознавства та інформаційної діяльності;

- перевірка виконання індивідуальних завдань поточного контролю та модульних контрольних робіт;

- проведення індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних здібностей результатом чого може стати підготовка наукових доповідей, статей у фахових виданнях.

Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється на практичних та індивідуальних заняттях у формі поточного контролю, модульних контрольних робіт та перевірки якості виконання індивідуальних і домашніх завдань. У табл. 1 наведено завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 1

Перелік питань для підготовки доповіді, інформаційного повідомлення, презентації

№ з/п	Назва теми
1.	Передумови та зародження демократії
2.	Особливості становлення та розвитку демократії в Україні
3.	Роль контролюючої функції громадянського суспільства за інститутами влади у демократичному суспільстві
4.	Загрози сучасній демократії
5.	Особливості становлення та розвитку багатопартійності в Україні
6.	Принципи організації та проведення демократичних виборів
7.	Вплив політичної культури суспільства на формування демократичних інституцій.
8.	Особливості становлення незалежних ЗМІ в Україні на сучасному етапі
8.	Вплив ЗМІ на суспільно-політичні процеси у демократичному суспільстві.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття № 1.

Тема: Витоки та сутність демократії.

Мета: Ознайомити здобувачів з основними причинами становлення демократії у світовому контексті.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення.

1. З'ясувати сутність поняття демократії та її витоки.
2. Особливості становлення демократії на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Прокоментуйте слова прем'єр-міністра Великобританії У. Черчіля «Демократія це погана форма правління, однак нічого кращого людство поки що не придумало». Чи погоджуєтеся Ви з ним? Відповідь аргументуйте.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9.

Практичне заняття № 2.

Тема: Становлення та розвиток демократії в Україні.

Мета: З'ясувати головні демократичні традиції в Україні, та проаналізувати становлення демократії на сучасному етапі.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення

1. Проаналізувати особливості розвитку демократичних традицій в Україні на різних етапах її розвитку.
2. Особливості інституалізації демократичних процесів після проголошення незалежності України.
3. Чи вплинули історичні традиції нашої держави на формування демократичних інститутів влади.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 8, 10.

Практичне заняття № 3

Тема: Ключові принципи демократії, її форми (пряма та представницька), типи демократичних систем та способи їх формування.

Мета: Проаналізувати зі здобувачами ключові принципи та форми демократії.

Норма часу за навчальною програмою: 2 год.

Питання для обговорення

1. Роль та функції громадянського суспільства у демократичній державі.
2. Врахування громадської думки у демократичному суспільстві при вирішенні ключових завдань.
3. Базові принципи демократії, пряма та представницька демократія.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Практичне заняття № 4.

Тема: Сучасні технології демократичного реформування: перспективи розвитку. Загрози та виклики сучасній демократії.

Мета: Визначити принципи та основні цілі проведення реформ у демократичному суспільстві.

Питання для обговорення.

1. Визначте принципи формування органів влади та місцевого самоврядування, їх роль у культурному, економічному та політичному житті суспільства. (Волонтерський рух, реформування системи державного управління в Україні, протидія корупції).
2. Чому корупція є ризиком формування та розвитку демократичного суспільства?
3. Яку негативну роль відіграють інформаційні війни проти України і чи несуть вони загрозу демократичним перетворенням.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Практичне заняття № 5.

Тема. Роль партій у розвитку демократичного суспільства.

Мета: З'ясувати зі здобувачами яким чином багатопартійність впливає на демократичний розвиток суспільства.

Питання для обговорення.

1. Політичні партії як елемент демократичності суспільства.
2. Типи партійних систем.
3. Роль партій у формуванні органів влади. Становлення та розвиток багатопартійності в Україні.
4. Особливості партійної системи України.
6. Проаналізуйте роль політичних партій у формуванні органів влади.
6. Як Ви вважаєте чи сучасна партійна система України є досконалою?

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10.

Практичне заняття № 6.

Тема: Вибори та референдум як складові демократичності суспільства.

Мета: Проаналізувати зі здобувачами роль виборів у формуванні та оновленні органів влади у демократичному суспільстві.

Питання для обговорення.

1. Поняття виборів.
2. Типи сучасних виборчих систем та їх особливості. Змішана виборча системи.
3. Становлення та розвиток виборчої системи в Україні.
3. Проаналізуйте особливості проведення виборів президента та парламенту України на сучасному етапі.
4. «Демократичність» процедури виборчого процесу.
5. Референдум та плебісцит. У чому полягає різниця між референдумом та плебісцитом?

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 6, 9, 10.

Практичне заняття № 7

Тема: Вплив демократичних традицій на рівень культурного розвитку суспільства.

Мета: З'ясувати зі здобувачами яким чином демократичні традиції впливають на рівень політичної культури суспільства.

Питання для обговорення.

1. Поняття політична культура суспільства.
2. Особливості розвитку політичної культури у світовому контексті та її взаємозв'язок з демократичними інститутами влади.
3. Роль органів влади у формування світоглядних принципів громадян.
4. Забезпечення культурно-освітніх потреб у демократичних державах.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Практичне заняття № 8

Тема: Роль демократичних ЗМІ у формуванні громадської думки суспільства.

Мета: Проаналізувати зі здобувачами принципи діяльності ЗМІ у демократичному суспільстві та яку роль вони відіграють у формуванні громадської думки.

Питання для обговорення

1. Яким чином ЗМІ впливають на діяльність органів влади у демократичних державах.
2. Особливості комунікативної політики органів влади в сучасній Україні.
3. Особливості впливу ЗМІ на формування громадської думки в Україні.

4. Чи завжди опозиційні ЗМІ об'єктивно оцінюють діяльність органів влади і чи відповідає це принципам демократії та журналістської етики.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10.

Практичне заняття № 9

Тема: Особливості функціонування демократичних інститутів в Україні в умовах воєнного стану.

Мета: З'ясувати зі здобувачами роль органів влади у забезпеченні принципів демократії в Україні в умовах воєнного стану.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення.

1. Проаналізувати роль органів влади у забезпеченні дотримання принципів демократії в Україні в умовах воєнного стану. 2. Охарактеризувати роль ЗМІ у підтриманні та розвитку демократичних інститутів.

3. Проаналізувати інформаційну політику владних структур в умовах воєнного стану.

4 ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що розділяється на дві складові:

1. 60 балів – поточна складова оцінювання.

2. 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Модульну або підсумкову складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. Перескладати модульні контролі не дозволяється.

Контрольні заходи включають модульний контроль знань студентів. Поточний контроль є складовою частиною навчального процесу та здійснюється під час лекційних та практичних занять.

Форми поточного контролю

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни узгодженої викладачем;

- перевірка виконання домашніх та індивідуальних завдань;
- модульний контроль;
- інші види контролю.

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу. Київ : Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 278 с.
2. Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків : Право, 2018. 384 с.
3. Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни. Липень 2022. URL: <https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220817>
4. Окорський В. П., Сухович В. М., Цецик Я. П. Організаційно-економічні засади реформування інститутів місцевого самоврядування та їх вплив на сталий розвиток об'єднаних територіальних громад (на прикладі Рівненської області): монографія / за ред. В. П. Окорського. Рівне : видавець О. Зень, 2018. 364 с.
5. Сучасний стан України в умовах війни: інформаційна політика, територіальні громади : монографія / Тихончук Л. Х., Маланчук Л. О., Антонова С. Є., Цецик Я. П. та ін. Рівне : НУВГП. 2023. 388 с.

5.2. Допоміжна література

6. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.

7. Кобрин В. С. Окремі проблеми політичної корупції на місцевому рівні організації та діяльності публічної влади. *Актуальні проблеми запобігання корупції в органах публічної влади в Україні в умовах євроінтеграції*: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10–11 квітня 2018 року / За заг. ред. Т. О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 88–90.
8. Історія української суспільно–політичної думки : навч. посібник / Укл.: В. В. Морозов. К. : Нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. 180 с.
9. Основи демократії : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. К. : вид-во «Ай-Бі», 2002. 684 с.
10. Основи демократії : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.
11. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін : навч. посібн. / О. В. Філонов, В. М. Субботін, В. В. Пашутін, І. Я. Тодоров., К. : Знання, 2006. 215 с.
12. Піча, В. М., Хома Н. М. Політологія : підручник для студ. вищ. закл. освіти / за заг. ред. В. М. Пічі. ; 5–те вид., випр. і допов. Львів : Магнолія, 2017. 304 с.
13. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2004. 528 с.
14. Мельничук О., Цецик Я., Кізлова А. Антипольська діяльність чорносотенців на Волині на початку ХХ ст. *Емінак*. 2022. № 1. С. 75–85.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Комунікація влади та громадськості: інституційний аспект». Аналітична записка. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/293/>
2. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>.
5. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>
6. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).